

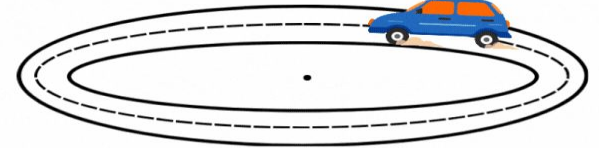
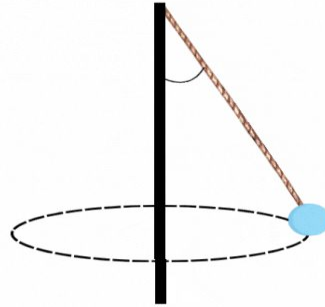
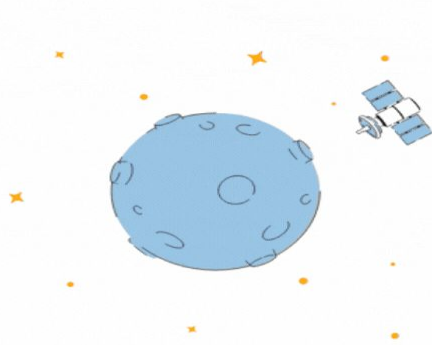
פיזיקה בגובה העיניים

תנועה מעגלית - 1

תנועה מעגלית אופקית

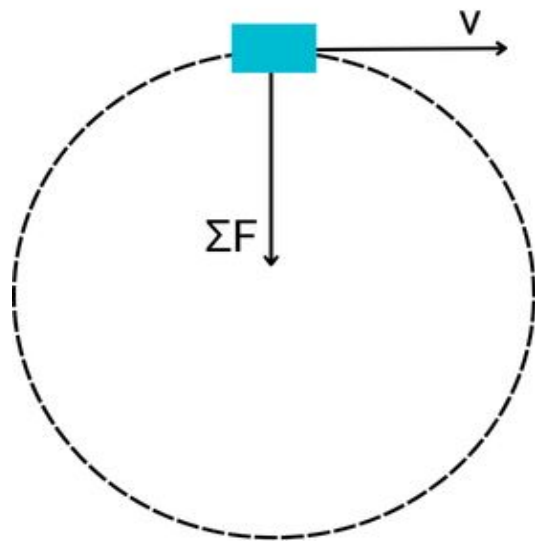
הגדרה - תנועה של גוף במעגל, סביב נקודה מסוימת תוך שמירה על אותו גובה של הגוף.

דוגמאות:

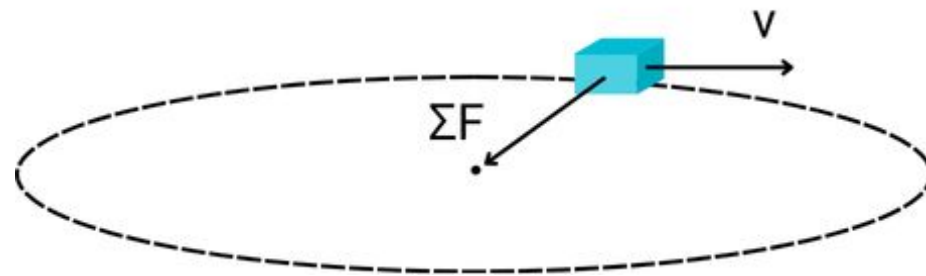

תנאי הבסיס - גוף מבצע תנועה מעגלית כאשר פועל עליו כוח בניצב לכיוון המהירות.

מבט מעל

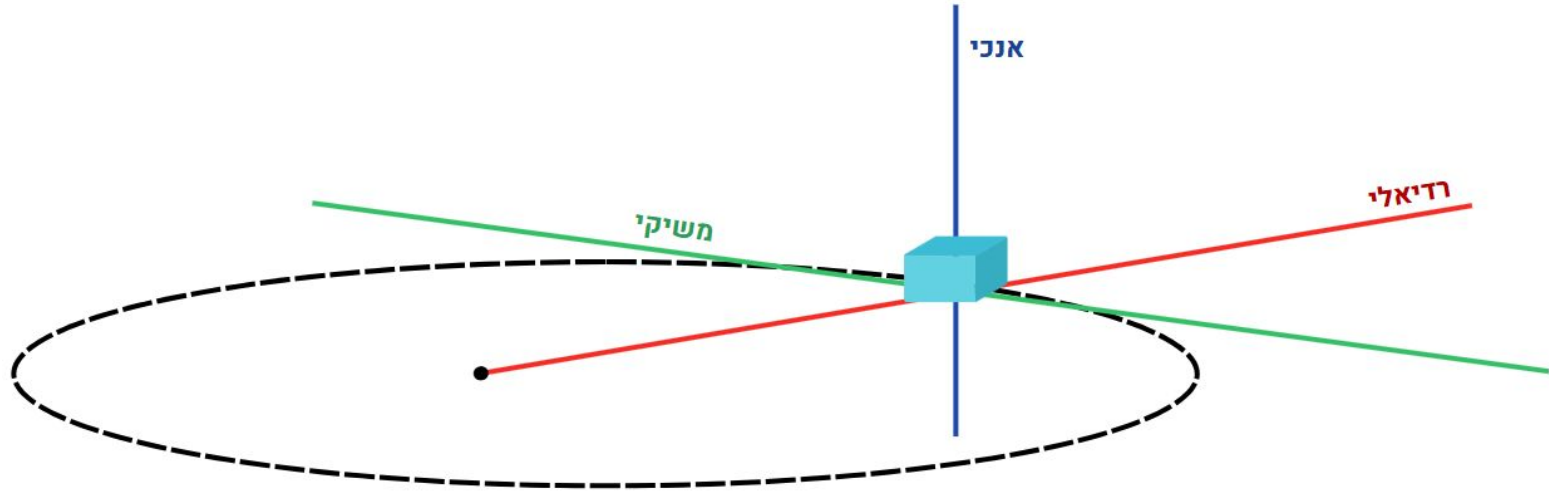

מבט מהצד

צירים בתנועה מעגלית

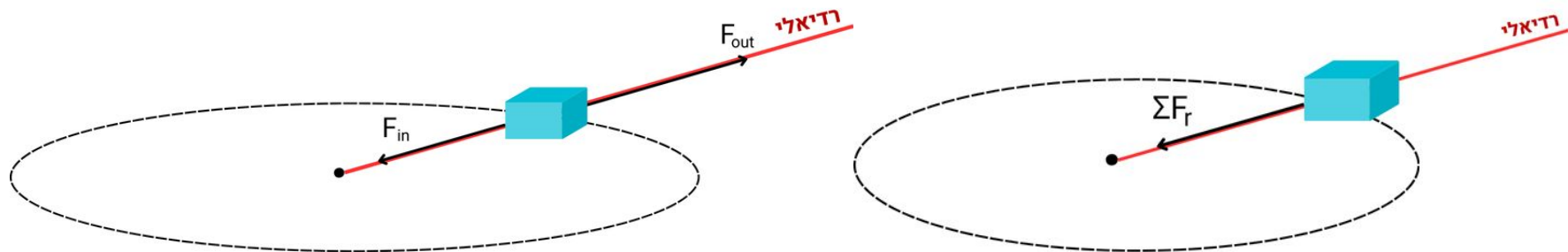
הגוף מושפע בתנועתו מ-3 צירים, כעת, נתחיל לחקור את החשיבות של כל אחד מהם.

ציר הרדיאלי

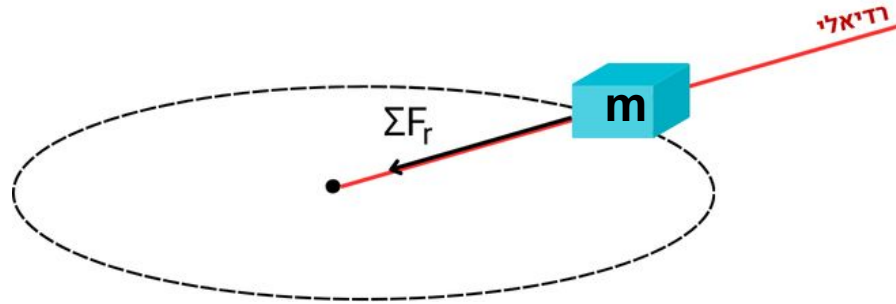
מקודם אמרנו שעל מנת שתהיה תנועה מעגלית חייב לפעול כוח.

- במידה ויש כוחות בכיוון פנים וחוץ המעגל, תמיד שקול הכוחות הוא לכיוון מרכז המעגל.

חוק שני של ניוטון בציר הרדיאלי

$$\sum f_r = m a_r$$

- $\sum f_r$ - שקול הכוחות בציר הרדיאלי (הכוחות בכיוון מרכז המעגל פחות הכוחות בכיוון החיצוני)
- m - מסת הגוף [kg]
- a_r - תאוצה רדיאלית [m/s^2] - תמיד למרכז.

דוגמה 1:

גוף שמסתו 2 ק"ג נע במסלול מעגלי אופקי. הכוח הרדיאלי הפועל על הגוף הוא 40 ניוטון.

מצא את התאוצה הרדיאלית של הגוף.

$$m = 2\text{kg}, F = 40\text{N}$$

$$a_r = ?$$

$$F = ma_r$$

$$40 = 2a_r \quad /: 2$$

$$a_r = 20\text{m/s}^2$$

דוגמה 2:

גוף נע במסלול מעגלי אופקי, על הגוף פועל כוח של 60N למרכז המעגל וכוח של 20N לחוץ המעגל. התאוצה הרדיאלית של הגוף היא 10m/s^2 לכיוון מרכז המעגל.

מצא את מסת הגוף.

$$F_1 = 60\text{N}, F_2 = 20\text{N}, a_r = 10\text{m/s}^2$$

$$m = ?$$

$$\Sigma F = ma_r$$

$$F_1 - F_2 = ma_r$$

$$60 - 20 = 10m$$

$$10m = 40 \quad /:10$$

$$m = 4\text{kg}$$

a_r - התאוצה הרדיאלית (צנטריפטלית)

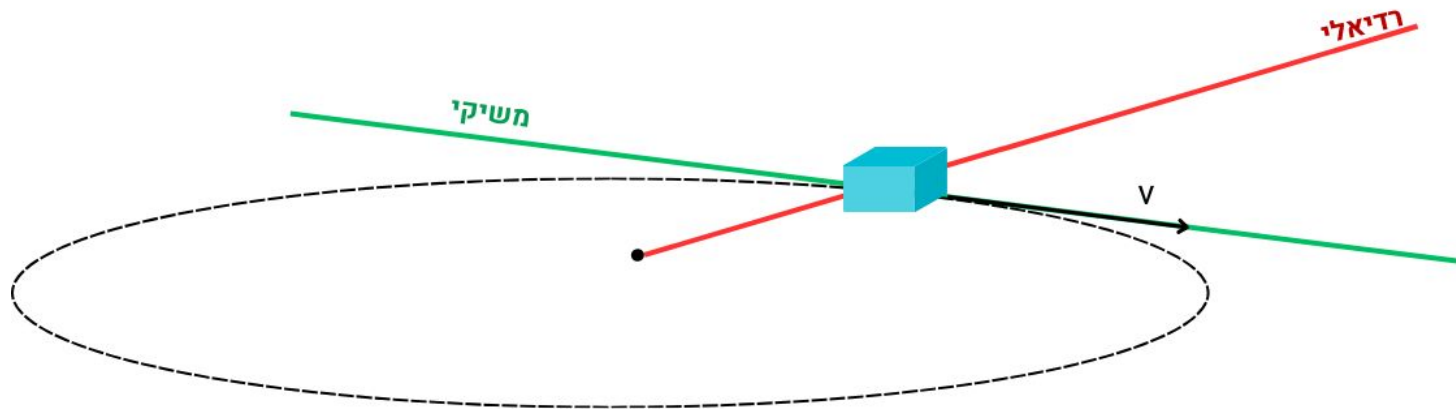
נוסחה:

$$a_r = \frac{v^2}{r} = \omega^2 r$$

פרמטרים:

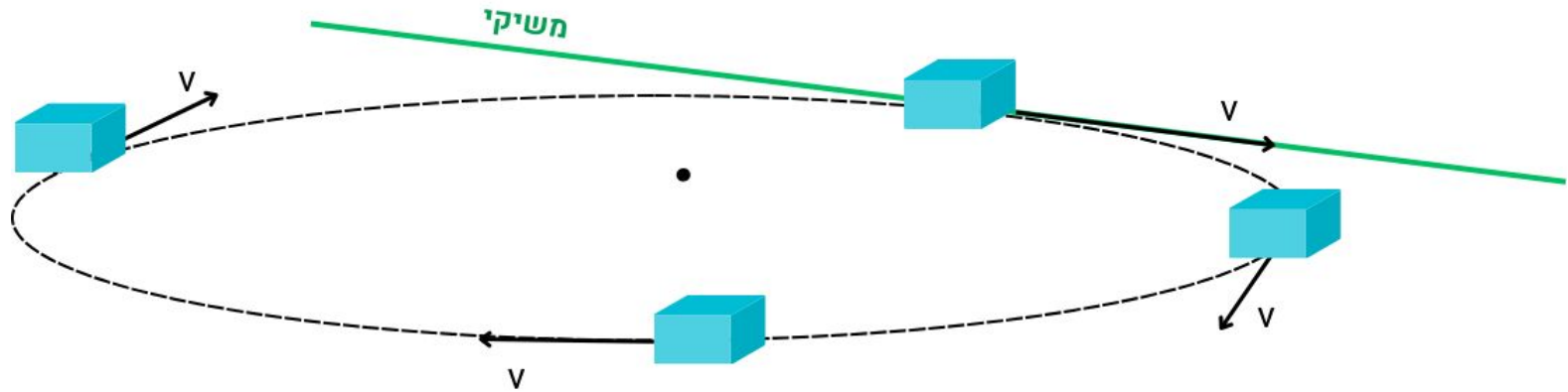
- v - המהירות המשיקית/הקווית [m/s]
- r - רדיוס המעגל [m]
- ω - המהירות הזוויתית [rad/s]

v - מהירות משיקית, היא המהירות הפועלת לאורך המשיק למעגל

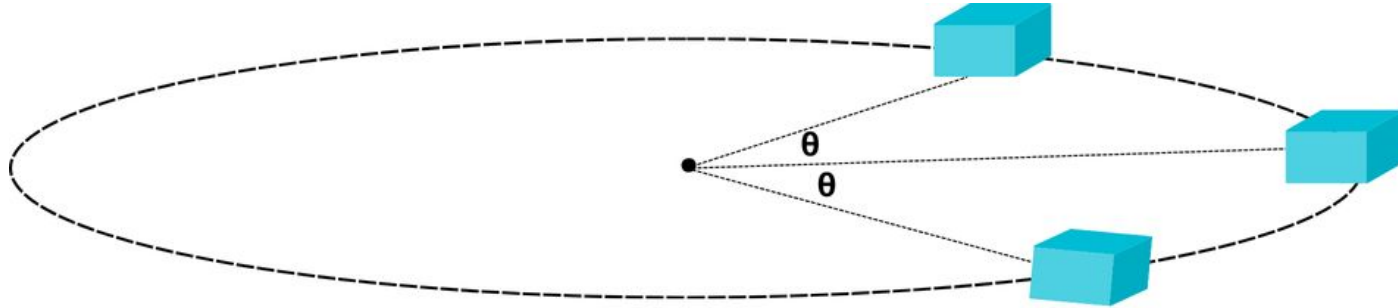
מכונה גם מהירות קווית, מתארת את המרחק שהגוף עובר בשנייה.

כיוון המהירות המשיקית משתנה כל הזמן

כאשר אין כוחות בציר המשיקי הפועלים על הגוף המהירות המשיקית נשארת קבועה, המהירות תשתנה אם שקול הכוחות בציר המשיקי שונה מ-0.

ω - מהירות זוויתית, היא השינוי של הזווית הנמדדת ביחס לזמן.

המהירות הזוויתית (ω) מתארת את הזווית (ברדיאן) שהגוף עובר בכל שנייה.

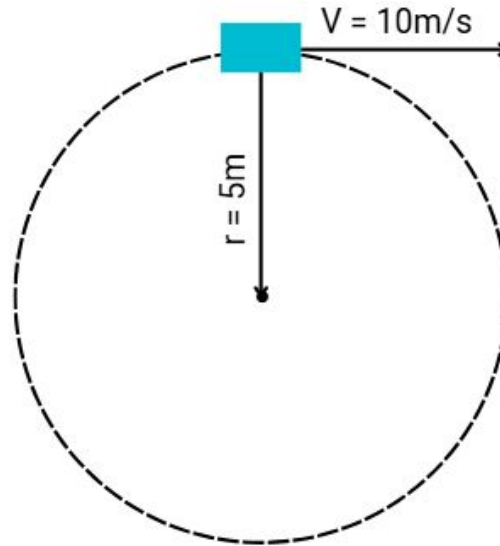
הקשר בין מהירות משיקית לזוויתית:

$$v = \omega r$$

דוגמה 1:

גוף נע במסלול מעגלי אופקי ברדיוס של 5 מטר במהירות משיקית קבועה של 10m/s.

מצא את התאוצה הרדיאלית של הגוף.

$$r = 5\text{m}, v = 10\text{m/s}$$

$$a_r = ?$$

$$a_r = v^2/r$$

$$a_r = 10^2/5 = 100/5$$

$$a_r = 20\text{m/s}^2$$

דוגמה 2:

גוף נע במסלול מעגלי אופקי ברדיוס של 2m והתאוצה הרדיאלית של הגוף היא 18m/s^2 .

מצא את המהירות הזוויתית של הגוף.

$$r = 2\text{m}, a_r = 18\text{m/s}^2$$

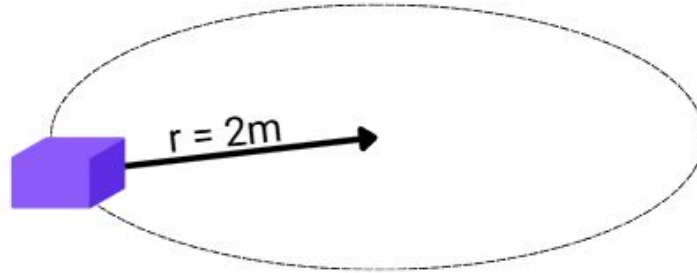
$$\omega = ?$$

$$a_r = \omega^2 \cdot r$$

$$18 = \omega^2 \cdot 2 \quad /: 2$$

$$\omega^2 = 9$$

$$\omega = 3\text{rad/s}$$

דוגמה 3:

מסוק צבאי מבצע סיבוב אופקי ברדיוס של $r = 50\text{m}$ במהירות זוויתית של $\omega = 0.4\text{rad/s}$. מהי מהירותו המשיקית?

$$r = 50\text{m}, \omega = 0.4\text{rad/s}$$

$$v = ?$$

$$v = \omega \cdot r$$

$$v = 0.4 \cdot 50$$

$$v = 20\text{m/s}$$

דוגמה 4:

רכבת צעצוע נעה במסלול מעגלי ברדיוס 2 מטר במהירות של 3.6 קמ"ש. מהי המהירות הזוויתית שלה ברדיאנים לשנייה?

$$r = 2\text{m}, v = 3.6\text{km/h} = 1\text{m/s}$$

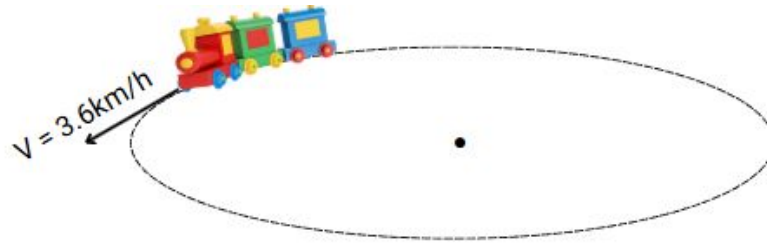
$$\omega = ?$$

$$v = \omega \cdot r$$

$$\omega = v/r$$

$$\omega = 1/2$$

$$\omega = 0.5\text{rad/s}$$

דוגמה 5:

מכונית נוסעת במסלול מעגלי אופקי ברדיוס של 25 מטר במהירות קבועה של 10m/s. מצא את הכוח הדרוש לכיוון מרכז המעגל אם מסת המכונית היא 1200 ק"ג.

$$r = 25\text{m}, v = 10\text{m/s}, m = 1200\text{kg}$$

$$F = ?$$

$$F = m \cdot a_r$$

$$a_r = v^2/r$$

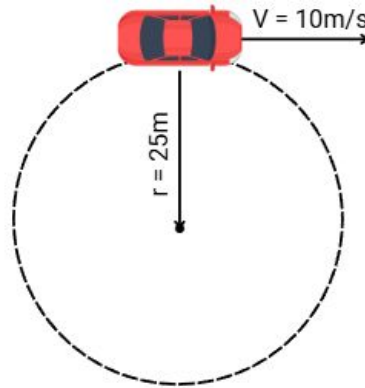
$$F = m \cdot v^2/r$$

$$F = 1200 \cdot 10^2/25$$

$$F = 1200 \cdot 100/25$$

$$F = 1200 \cdot 4$$

$$F = 4800\text{N}$$

דוגמה 6:

אופנוע במסת $m = 200\text{kg}$ נע במהירות של $v = 72\text{km/h}$. אם הכוח השקול הפועל עליו לכיוון מרכז המעגל

הוא $F = 4000\text{N}$, מהו רדיוס המסלול המעגלי

$$m = 200\text{kg}, v = 72\text{km/h} = 20\text{m/s}, F = 4000\text{N}$$

$$r = ?$$

$$F = m \cdot a_r$$

$$a_r = v^2/r$$

$$F = m \cdot v^2/r$$

$$r = m \cdot v^2/F$$

$$r = 200 \cdot 20^2/4000$$

$$r = 200 \cdot 400/4000$$

$$r = 80000/4000$$

$$r = 20\text{m}$$

דוגמה 7:

לוויין במסת $m = 400\text{kg}$ נע במסלול מעגלי ברדיוס של $r = 100\text{m}$. אם הכוח השקול הפועל עליו לכיוון המרכז

הוא $F = 1600\text{N}$, מהי המהירות הזוויתית שלו

$$m = 400\text{kg}, r = 100\text{m}, F = 1600\text{N}$$

$$\omega = ?$$

$$F = m \cdot a_r$$

$$a_r = \omega^2 \cdot r$$

$$F = m \cdot \omega^2 \cdot r$$

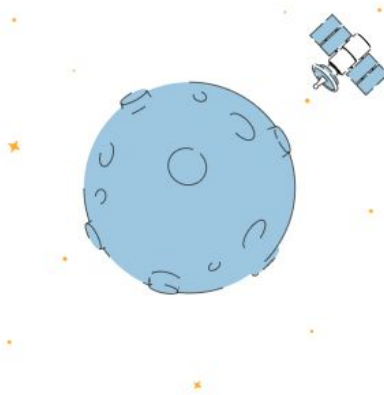
$$\omega^2 = F / (m \cdot r)$$

$$\omega^2 = 1600 / (400 \cdot 100)$$

$$\omega^2 = 1600 / 40000$$

$$\omega^2 = 0.04$$

$$\omega = 0.2\text{rad/s}$$

זמן מחזור ותדירות.

T - זמן מחזור, הזמן שלוקח לגוף לעשות סיבוב אחד. [s]

f - תדירות, כמות סיבובים שגוף עושה בשנייה. [Hz = 1/s]

טיפ של אלופים:

$$T = \frac{\text{זמן}}{\text{סיבובים}}$$

$$f = \frac{\text{סיבובים}}{\text{זמן}}$$

הקשר בין זמן המחזור לתדירות:

$$T = 1/f$$

דוגמאות

1. מדחף מטוס מבצע 3000 סיבובים ב-60 שניות. מהו זמן המחזור של המדחף.

$$n = 3000, t = 60s$$

$$T = ?$$

$$T = t/n = 60/3000 = 0.02$$

$$T = 0.02s$$

2. גלגל ענק מבצע בדיוק 20 סיבובים ב-40 דקות. חשב את זמן המחזור.

$$n = 20, t = 40m = 40 \cdot 60 = 2400s$$

$$T = ?$$

$$T = t/n = 2400/20 = 120$$

$$T = 120s$$

דוגמאות

3. מערבול מזון מבצע 600 סיבובים ב-30 שניות. מהי תדירות הסיבוב.

$$n = 600, t = 30s$$

$$f = ?$$

$$f = n/t = 600/30 = 20$$

$$f = 20\text{Hz}$$

4. מאוורר תקרה מבצע 900 סיבובים ב-5 דקות. מהי תדירות הסיבוב של המאוורר.

$$n = 900, t = 5m = 5 \cdot 60 = 300s$$

$$f = ?$$

$$f = n/t = 900/300 = 3$$

$$f = 3\text{Hz}$$

הקשר בין המהירות הזוויתית לזמן המחזור והתדירות

נוסחה:

$$\omega = 2\pi f = \frac{2\pi}{T}$$

- 2π - היקף המעגל.
- T - הזמן שלוקח לעשות סיבוב.
- ולכן, $2\pi/T$ מתאר את הזווית שהגוף עושה בשנייה שזה בדיוק ההגדרה של ω .

דוגמאות:

1. צלחת במכונת כביסה מסתובבת בזמן מחזור של 0.5 שניות. מהי המהירות הזוויתית שלה.

$$T = 0.5\text{s}$$

$$\omega = ?$$

$$\omega = 2\pi/T$$

$$\omega = 2 \cdot 3.14 / 0.5 = 12.56$$

$$\omega = 12.56 \text{ rad/s}$$

2. גלגל שעון מסתובב בתדירות של $1/3$ הרץ. חשב את המהירות הזוויתית של גלגל השעון

$$f = 1/3\text{Hz}$$

$$\omega = ?$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$\omega = 2 \cdot 3.14 \cdot (1/3) = 2.09$$

$$\omega = 2.09 \text{ rad/s}$$

דוגמאות - המשך...

3. דיסקה אופקית מסתובבת בתדירות של 5 סיבובים לשנייה. על הדיסקה, במרחק 10 ס"מ ממרכזה, מונח

גוף. חשב את התאוצה הרדיאלית

$$f = 5\text{Hz}, r = 10\text{cm} = 0.1\text{m}$$

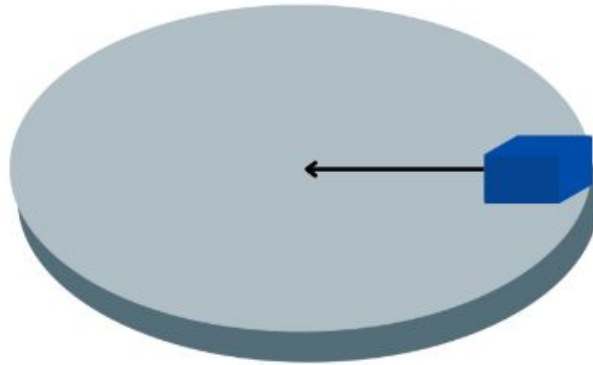
$$a_r = ?$$

$$a_r = \omega^2 r$$

$$a_r = (2\pi f)^2 \cdot r = 4\pi^2 f^2 r$$

$$a_r = 4 \cdot 3.14^2 \cdot 5^2 \cdot 0.1 = 98.69$$

$$a_r = 98.69 \text{ m/s}^2$$

דוגמאות - המשך...

4. גוף שמסתו 0.5 ק"ג מחובר לחוט ונע במסלול מעגלי אופקי ברדיוס 1.2 מטר. הגוף משלים סיבוב שלם בדיוק כל 2 שניות. מהו הכוח למרכז

$$m = 0.5\text{kg}, r = 1.2\text{m}, T = 2\text{s}$$

$$F = ?$$

$$F = ma_r$$

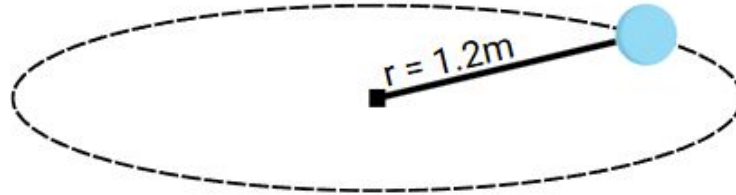
$$F = m \cdot \omega^2 r$$

$$F = m \cdot (2\pi/T)^2 \cdot r$$

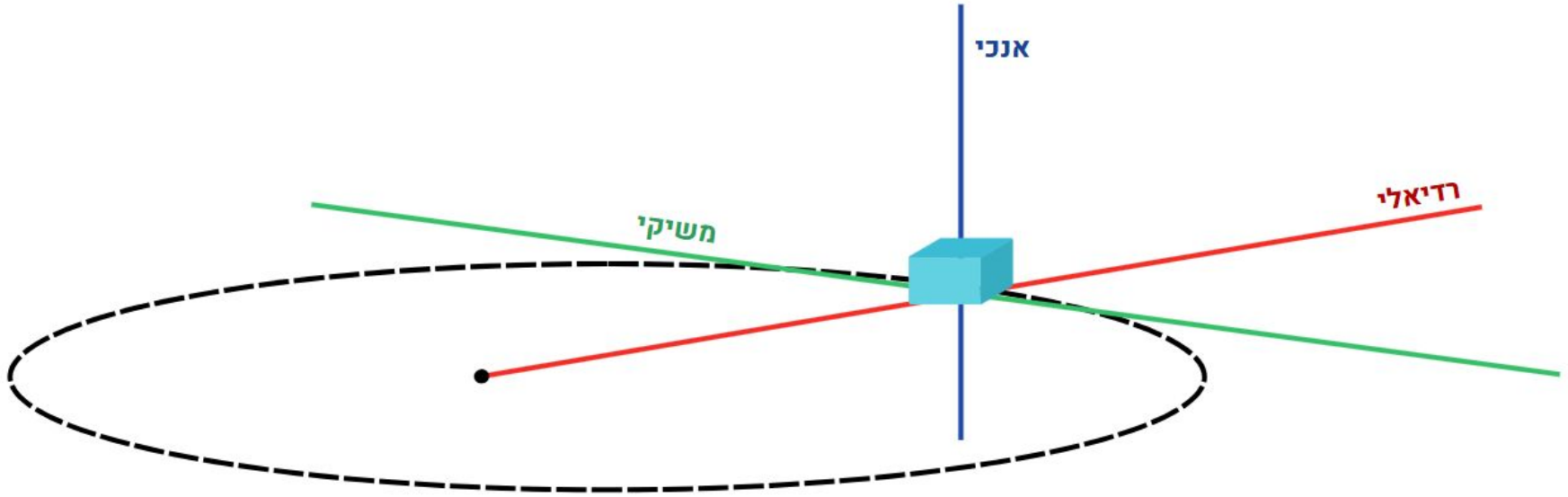
$$F = 0.5 \cdot (2 \cdot 3.14/2)^2 \cdot 1.2$$

$$F = 0.5 \cdot 9.86 \cdot 1.2 = 5.91$$

$$F = 5.91\text{N}$$

כלל: שקול הכוחות בציר האנכי בתמ"א שווה ל-0.

סיכום - פרמטרים ונוסחאות

$$\sum f_r = ma_r$$

$\sum f_r$ - שקול הכוחות בציר הרדיאלי [N]

$$\sum F_y = 0$$

m - מסת הגוף [kg]

$$a_r = v^2/r = \omega^2 r$$

a_r - תאוצה רדיאלית [m/s²]

$$v = \omega r$$

v - המהירות הקווית [m/s]

$$\omega = 2\pi f = 2\pi/T$$

r - רדיוס המעגל [m]

ω - המהירות הזוויתית [rad/s]

$$T = 1/f$$

T - זמן מחזור [s]

f - תדירות [Hz = 1/s]

סוף שיעור 1

תודה רבה שהקשבתם, לכו לתרגל ולהתראות. ✌️

